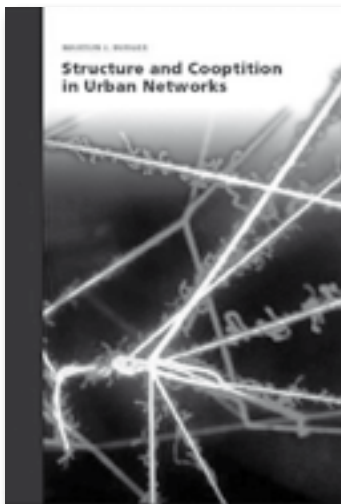

In de afgelopen decennia hebben demografische veranderingen, vooruitgang in de transport- en communicatietechnologie en de groei van de dienstensector een belangrijke invloed gehad op de ruimtelijke organisatie van regio's. Monocentrische steden verdwijnen en ontwikkelen zich tot polycentrische stadsregio's. Tegelijkertijd vinden sociale en economische processen plaats op een steeds hoger ruimtelijk schaalniveau. Waar vroeger economische relaties vooral lokaal van aard waren, raken tegenwoordig van oudsher gescheiden stadsregio's steeds meer functioneel met elkaar verbonden. Deze stedelijke netwerken worden gekenmerkt door de afwezigheid van een stedelijke hiërarchie en een belangrijke mate van ruimtelijke integratie in termen van bedrijfsrelaties, consumentenverkeer en woon-werkverkeer. De groeiende literatuur over veranderingen in stedelijke systemen valt samen met de toenemende populariteit van het stedelijk-netwerkbegrip in de hedendaagse planologie en ruimtelijk economisch beleid in een aantal Europese landen, waarin stedelijke netwerken vaak gezien worden als een wondermiddel voor regionale economische problemen. Zo wordt in Nederland sinds de voorbereidingen op de Vijfde Nota ingezet op het idee van stedelijke netwerken, met als uitgangspunt dat een compleet scala aan stedelijke functies georganiseerd moet worden op het niveau van het stedelijk netwerk. De centra in een stedelijk netwerk zouden elkaar aanvullen en elkaar versterken, zodat zij samen meer te bieden hebben dan elk afzonderlijk. Volgens de Nota Ruimte zou een dergelijke complementariteit tussen de centra bestuurlijke samenwerking moeten bevorderen en zorgen voor een internationaal concurrerend vestigingsklimaat. Ook in de discussie over de fusie van de Randstadprovincies komt het stedelijk-netwerkbegrip duidelijk naar voren. Zo zou het oprichten van een Randstadbestuur moeten leiden tot een efficiënter bestuur en krachtenbundeling. Ondanks de populariteit van het stedelijk-netwerkbegrip laat de toetsing van dit concept nog veel te wensen over. Zo is het nog onduidelijk in hoeverre regio's steeds meer polycentrisch worden en ruimtelijk geïntegreerd raken, relaties in een stedelijk netwerk meer complementair dan concurrerend zijn en polycentrische en geïntegreerde regio's beter presteren dan hun monocentrische en niet-geïntegreerde tegenhangers. In het proefschrift wordt op deze zaken ingegaan, waarbij vooral is gekeken naar casussen in Groot-Brittannië, Nederland en de Verenigde Staten. Ten eerste onderzoekt het proefschrift in welke mate het stedelijke-netwerkbegrip de hedendaagse ruimtelijke organisatie weerspiegelt. Op basis van werkgelegenheid en woon-werkverkeer in Britse en

Burger, M.J. (2011) *Structure and cooptition in urban networks*. Rotterdam: Haveka Publishers.

Nederlandse regio's komt naar voren dat sommige regio's nog sterk monocentrisch en niet-geïntegreerd zijn, terwijl andere regio's wel sterk polycentrisch en ruimtelijk geïntegreerd zijn. De meeste regio's bevinden zich echter tussen deze twee uitersten. Hoewel veranderingen in ruimtelijke structuur zich zeer langzaam voltrekken, kan een lichte tendens richting meer polycentrische en ruimtelijk geïntegreerde stedelijke systemen waargenomen worden. Ten tweede gaat het proefschrift in op de aanwezigheid van concurrentie, complementariteit, of een combinatie daarvan tussen centra in stedelijke netwerken. Er wordt binnen het stedelijk-netwerkbegrip vaak uitgegaan van complementariteit tussen

centra binnen het stedelijk netwerk. Er kan echter geen bewijs gevonden worden voor het bestaan van een dergelijk verband in de Randstad. De mate van functionele verbondenheid in termen van bedrijfsrelaties tussen complementaire centra is niet significant sterker dan die tussen concurrerende centra. Ten derde is gekeken naar de relatie tussen ruimtelijke structuur en het presteren van regio's in de Verenigde Staten en Nederland. Binnen het stedelijk-netwerkbegrip wordt er vaak van uitgegaan dat een netwerk van kleinere steden een substituut kan bieden voor de agglomeratievoordelen van één grote stad. Hierbij wordt verondersteld dat voordelen die samenhangen met een metropolitaan milieu en gebaseerd zijn op dichtheid en nabijheid, te organiseren zijn in een netwerk van steden. Tegelijkertijd zouden in een polycentrisch stedelijk systeem de agglomeratienadelen, waaronder congestie, criminaliteit en vervuiling, beperkt blijven. Het onderzoek in het proefschrift laat echter zien dat polycentrische regio's niet veel beter of zelfs slechter presteren dan hun monocentrische tegenhangers in termen van arbeidsproductiviteit en winkelvoorzieningen. De verklaring schuilt erin dat ruimtelijke interacties makkelijker tot stand komen wanneer bedrijven en personen dicht bij elkaar zitten. Dit proefschrift toont aan dat de voordelen die worden toegedicht aan stedelijk netwerken, polycentrisme en ruimtelijke integratie vaak niet vanzelfsprekend zijn en dat meer onderzoek naar de voordelen van de opschaling van openbaar bestuur noodzakelijk is. Voor sommige economische functies is verregaande samenwerking tussen gemeenten en provincies denkbaar, al dan niet wenselijk, waar andere functies beter op lokaal niveau georganiseerd kunnen worden.

MARTIJN BURGER

Universitair docent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam